www.snnovine.com

Број 40. ▪ Будимпешта, 1. октобар 2015. ▪ VII година

СРПСКЕ НЕДЕЉНЕ НОВИНЕ

4. СТРАНА

Српски Ковин прославио јубилеј

Боба Латиновић у Сантову и Мохачу

5. СТРАНА

СНН

7. СТРАНА

Дешчански фестивалски дан

О српској сатири на Универзитету ЕЛТЕ

6. СТРАНА

ПОЛИТИКА *Без наговештаја краја мигрантске кризе*

Односи у региону поремећени из темеља

Мађарска, Србија, Хрватска и Аустрија су земље чији су међусуседски односи озбиљно пољуљани у последњих месец дана. Не увек на исти начин и у истом обиму, али брза измена и летећи пренос фокуса са једног на други државно-дипломатски пар, ставља их у центар актуелних збивања

Шта је Ангела Меркел обећала мигрантима и зашто?

Од прошлог августа су лоши односи Аустрије и Мађарске константа, а сваки покушај њиховог поправљања у сусретима Фајман-Орбан завршавао се још нижим нивоом како личног, тако и државно-дипломатског разумевања.

Недавна Орбанова посета Бечу прошла је у знаку јасног протоколарног понижења с аустријске стране. Није било заједничке прес-конференције Фајмана и Орбана, већ је одржан само фотографски термин током којег су два премијера једва успела да заузму позе за сликање. То је свакако више него што је у јавности објављено после састанка Орбана и аустријског вицепремијера Митерленера, ни изјава, ни фотографија, ни непроверене информације.

Србија и Хрватска су трећи државно-дипломатски пар чији су међусобни односи рапидно погоршани у непуних десет дана. Трговински рат Загреба и Београда је избегнут, али тешка реторика премијера и даље држи међусобне односе у ниском партеру.

Када је крајем августа позвала све Сиријце да без превише бирократског губљења времена дођу у Немачку, канцеларка Меркел је „послала погрешан сигнал" Блиском истоку, што је чињеница коју у немачким медијима више не доводе у питање ни њени политички пријатељи, ни непријатељи.

Односи Мађарске са Србијом су у првој половини септембра били истоветни онима које Будимпешта од августа одржава са Аустријом. Добра вест је да су Будимпешта и Београд за сада успешно напустили ту политичку клопку у којој се читав регион и даље мучи и у којој се фрустрације пред размерама увезеног проблема празне у агресивном међудржавном тону.

Орбанова фаталистички изговорена примедба „волео бих да ми се каже шта да радим" открива још једну битну карактеристику садашње избегличке кризе: недостатак њене јасне артикулације у међусобним контактима европских политичара. Од Орбана се очекује сасвим одређено понашање, али му се „не каже које". Логички је лако закључити да се вероватно и српски премијер Вучић често, ако не стално, налази у сличној ситуацији. Милановић такође. Фајман исто.

Рекло би се да сви они више опипавају политички пулс Европе, него што су у ситуацији да имају јасну представу којим ширим циљевима служи њихова политика, која средства им етички стоје на располагању, а која не стоје. ■

СРБИЈА ПЛАЋА СВОЈУ ГОСТОЉУБИВОСТ

Из визуре Уније, Грчка није земља којој би се, због непостојања хуманитарних и економских стандарда, поверила брига о избеглицама, чак ни њихова евиденција, али је зато Србија, према (готово) општем европском мишљењу, веродостојан изданак балканске гостољубивости. Међутим, заборавља се да је грчки бруто државни производ, и поред свих проблема које та земља има, готово шест пута виши од српског (240 милијарде долара према 44 милијарде).

Реч уредника

Трампа на наш начин: бисере за кликере

Док наша матична држава са 20.000 евра дневно, беспоговорно финансира пројекат неидентификованих аутора којим се мења етничка слика континента, њени млади, светски признати научници вапе за подршком коју немају. Разочарани и понижени, заувек напуштају домовину, попут њихових бројних претходника

Уплави информација, дезинформација и манипулација везаних за тзв. мигрантску кризу у нашем региону, већем делу јавног мњења су, барем судећи по изостанку реакција, промакле две вести које, у многоме указују на суштину кризе у којој смо се нашли, а поготово на последице које тек следе. Обе вести осванула су у штампи готово истовремено, у истим медијима. Претпостављам да је хронолошка подударност случајна, јер би у тренутним околностима, намера уредника да их доведе у везу, врло вероватно била осујећена самоцензуром од стране истих.

У првој вести, каже се како су српски освајачи медаља на научним олимпијадама незадовољни подршком надлежних. Са међународних такмичења, млади научници су донели 18 одличја, од којих су два златна. Освојене медаље из области математике, физике, информатике, астрономије и хемије засјале су на грудима младих интелектуалаца, али незадовољство третманом надлежних институција оставило је, како кажу, горак укус.

– Сарадња са Министарством просвете ове године била је испод сваке критике, а на много нижем нивоу него што је уобичајено у оваквим приликама: средства су преполовљена – изјавио је проф. Александар Липовски испред Друштва математичара, које је помогло одлазак ђака на такмичење.

– Да надлежни не виде добро развој научног подмлатка говори и детаљ да на отварање Балканијаде одржане у Београду за основце, нико из Министарства није дошао.

– Цео свет постоји захваљујући науци. Зато је потребно и научнике наградити и дати им подстрек, јер овако они неће помоћи својој земљи, него ће отићи тамо где су бољи услови – рекао је Алекса Милосављевић, освајач злата на научној Олимпијади из математике.

Млади научници су одговор на своје дилеме и питања добили брже него што су очекивали. Готово у исто време, објављена је информација у којој српски министар полиције сугерише како Србија има нека „преча посла". Овога пута, реч је о бризи за хиљаде људи из арапског света, који бораве у Србији, а који су уверени како је дошло време за смену цивилизација на европском тлу. У ту сврху, како рече министар, држава Србија дневно издваја 20.000 евра и то ће, истакао је с нескривеним поносом, наставити да чини. Поносан је на то што Србија „брине о сваком појединцу, без обзира на расу и нацију".

Не знам да ли су млади српски научници прочитали ову вест, а ако јесу, сумњам да их је изненадила. Оно што већ осећају на својој кожи, сада је само потврђено. Они ће, као и већина њихових претходника, имати прилику да своје знање и таленат улажу у добробит неких других држава, док ће њихова и даље имати неке друге бриге, углавном туђе, и радити на онаквој „будућности" каква јој је намењена, а она је беспоговорно прихватила.

Драган Јаковљевић

УТЕМЕЉУЈЕ СЕ ТРЕНД КОЈИ СЕ НЕ МОЖЕ ЗАУСТАВИТИ

Немачке компаније виде избеглице као могућност, пише ових дана хамбуршки „Шпигл". Немачком капиталу треба у овом трену 600.000 радника – а ови људи, спремни да раде за било какву надницу, идеални су кандидати. Проблем с капиталом је што он нема способност сагледавања целине. Оно што је добро за капитал не мора бити срећно решење за нацију.

Ако у неку земљу уђе 800.000 избеглица, колике су будуће процене за Немачку, то не може проћи без последица. Посебно што су то људи, како показује статистика објављена у „Шпиглу", врло млади – у добу до 34 године. Њих 80 одсто је у тим годинама. У немачком друштву је једва трећина становништва тих година, а више од петине Немаца је старије и од 65 година.

Као што су капиталисти на истоку Европе великом пљачком деведесетих година увећали своје профите, тако ће сада извући нешто и из јефтине радне снаге. Гвоздени закон профита је да, кад Запад нема способност обнове сопственог становништва, а тако ни репродукције јефтине радне снаге, онда или капитал иде у Африку или Африка долази у европске градове.

У току је реверзибилан процес. Колонизује се Европа. То је природан друштвени ток, заснован на стању у западним друштвима. Јер, ни у једној европској земљи жена која рађа, иза себе не оставља 2,1 дете, што би било тек проста репродукција. А нема ни друштвеног напора на обнови породице, него се друштво исцрпљује на великим конструктивистичким пројектима типа „нормативизације статуса геј популације" – права на истополни брак, усвајању деце и вантелесној оплодњи. Стигло се до тачке „коју ни у сну нису замишљали", пише један социолог, „ни антрополози, ни филозофи, ни социолози, ни историчари".

С друге стране, „усамљена гомила", како је ту масу „слободних атома" давно назвао Дејвид Рисман, ипак није тако темељно скувана да се може мешати без икаквих отпора. Напротив, у току је процес трибализације, како либерали с презиром зову обнову потребе за присним групним односима. За почетак, група се брани од спољних опасности – број напада на избеглице у Немачкој био је у првој половини 2015. као годишњи збир из 2014. Пале се домови за смештај, организују претеће акције, насрће на очајне људе. Упркос апелима званичне Немачке.

Избегличка криза која, како каже Доналд Туск, може потрајати годинама, учиниће Европу изнутра тако климавом да ће она пре да личи на бившу Југославију него на јаку организацију на стабилним ногама. А кад Едвард Лутвак ових дана предвиђа дестабилизацију хришћанске Европе, јер се „муслиманске заједнице, као што се зна, опиру интеграцији", те ће се „на дуже, хришћанска Европа морати прилагођавати њиховим вредностима, а не обратно" – онда је то више од процена значајног политиколога и дугогодишњег саветника Пентагона. Утемељује се тренд који се неће моћи заустављати.

Слободан Рељић

У припреми нови српско-мађарски пројекат

ДРУШТВО

Представљен противградни систем од 3,6 милиона евра

Скором реализацијом новог пројекта, требало би да буду минимализоване опасности од града, који последњих година наноси велике штете и Србији и Мађарској

Српско-мађарски пројекат изградње система за сузбијање града, вредан укупно 3,6 милиона евра, који ће бити остварен у оквиру ИПА пројекта прекограничне сарадње, представљен је у Бајши код Бачке Тополе.

Презентацији у бајшанском Радарском центру присуствовали су председник Скупштине Војводине Иштван Пастор, председник Скупштине мађарске жупаније Бач-Кишкун Ласло Ридег, директор Хидрометеоролошког завода Србије Југослав Николић и председници одбора за пољопривреду при парламентима Србије и Мађарске Маријан Ристичевић и Шандор Фон, саопштио је Биро Покрајинске владе за односе с јавношћу.

Пастор је том приликом истакао да ће скором реализацијом тог пројекта бити минимализоване опасности од града, који последњих година наноси велике штете на том подручју.

– Ми имамо један систем који је веома ефикасан, али који не може бити потпуно ефикасан, јер би у датом моменту било неопходно гађати облак када се он налази на мађарској територији и обрнуто – рекао је Пастор и додао да је зато било потребно да се направи максимално ефикасан систем заштите, који је усаглашен у правном и техничком смислу.

Он је напоменуо да је неопходно мењати и законску регулативу, будући да третирање облака с друге стране границе изискује промену прописа.

Председник Ридег је нагласио важност тог пројекта за становнике Бач-Кишкуна, Чонграда и Бачке, напомињући да систем противградне заштите постоји али ће, како је рекао, бити много учињено додатним осавремењавањем, заједничким пројектом и искуством које Србија има у тој области.

На основу студије изводљивости заједничке мађарско-српске мреже за сузбијање града, која је израђена у оквиру пројекта „Хаилнет", финансираног из ИПА фонда, припремљен је и предат конкурсни материјал, који сад чека одобрење од Европске комисије, наведено је у саопштењу.

У саопштењу је прецизирано да ће од укупне вредности тог пројекта, 2,6 милиона евра бити издвојено за изградњу станице за лансирање противградних ракета у Мађарској, док Србија поседује своје станице за лансирање које је неопходно осавременити.

Преостали износ од милион евра намењен је за обезбеђивање основног сета ракета за стављање система у погон.

СНН

Водени маневри у Тителу

Вежба речних јединица Србије и Мађарске

На артиљеријском полигону „Тител", на реци Тиси, одржана је међународна вежба „Гвоздени мачак 2015", коју су извели припадници Речне флотиле Војске Србије и Првог пука за противминска дејства Оружаних снага Мађарске

Речне јединице Србије и Мађарске у последњих пет година изводе заједничке вежбе, а артиљеријска гађања изводе се на полигонима у Мађарској и на привременом полигону „Тител".

„Ми смо први пут извели бојево гађање на циљеве на води ван територије Мађарске. Припадници оружаних снага Републике Мађарске су од Будимпеште до Титела стигли без проблема. Никаквих проблема није било ни на граници, што исто показује њихов степен оспособљености", рекао је пуковник Атила Чурго.

По завршеном гађању уследило је и проглашење најуспешнијих.

Иначе, овде је завршено гађање циљева на води, а уследиће одлазак на привремени полигон „Тараш" са

„За нас је то од великог значаја с обзиром да су бродови истог типа и у нашим и у оружаним снагама Мађарске. Вежба је у потпуности успела, наши и артиљерци са речних миноловаца Мађарске одлично су извршили задатак", изјавио је капетан бојног брода Андрија Андрић, командант Речне флотиле Војске Србије.

Како је овом приликом речено, више од десет година ратни бродови Оружаних снага Мађарске нису били ван територијалних вода ове земље.

циљем да се види у способност српских и мађарских артиљераца за гађање циљева у ваздушном простору.

СНН

СВЕЧАНОСТИ *Прослава на Чепелској ади*

Српски Ковин обележио годишњицу проглашења градом

Ове године Српски Ковин прославља 575 година од када му је додељен статус града. Читава година је посвећена том значајном јубилеју, а недавно је одржана и централна прослава, уз пригодан културни програм

Значајан јубилеј Српског Ковина – 575 година од добијања статуса града, обележен је бројним манифестацијама и културно-уметничким програмима. Свакако треба истаћи промоцију књиге историчара др Антала Мишкеија о настанку града и о важним документима ваганим за Српски Ковин. Дипломе и остали документи у разним архивима, сада су и дигитално обрађени.

Централна прослава одржана је у Српском Ковину 19. септембра, када је приређена конференција, на којој су учествовали чланови Академије наука, народни посланик Карољ Панцел, државни секретар Петар Шарди, представник српске мањине у Мађарском парламенту Љубомир Алексов, садашњи градоначелник и његови претходници, чланови скупштина околних места, почасни грађани Ковина и бројне званице. „Ако погледамо на ових 575 година, можемо установити да је дуг пут иза нас. Она шароликост која је вековима красила овај град и дан данас је актуелна. Она је данас више у људској активности него у различитим народностима које су живеле и сада живе у овом граду" – истакао је у свом свечаном говору градоначелник Јожеф Садаи и додао: „Сви грађани треба да чувају свој град и да га унапређују онако како су то радили њихови преци, вековима."

Свечаност је настављена културним програмом у којем су, између осталих, наступили и члан Српског позоришта у Мађарској Јосо Маториц и вокална солисткиња Бранка Башић.

Ова годишњица је веома значајна не само за житеље града Српског Ковина, већ и за све Србе у Мађарској. Због тога је важно да се и српска заједница и њене институције, пре свих Самоуправа Срба у Мађарској и њена научна установа (Српски институт), као и Српска самоуправа Пештанске жупаније, подсећају оваквих историјских датума и учествују на манифестацијама којима се они обележавају, имајући у виду да су ти датуми изузетно значајни за српску заједницу у Мађарској, за опстанак њеног идентитета и промовисање културе.

Чепелско острво је у средњем веку припадало угарском краљевском поседу. Ту је на краљевском добру подигнута складна камена готска црква, која је у XV веку постала и надаље остала један од најзначајнијих културно-историјских и духовних споменика за српске досељенике.

Историја бележи 10. октобар 1440. године као датум који Срби и остали становници града никада не треба да забораве. Тада је угарски краљ Владислав одобрио Србима из места Кеве – Ковин у јужном Банату на доњем Дунаву, који су „избегли због свирепости турске", после пада Смедерева, да се населе на Чепелској ади. Краљ је уз привилегије даровао досељеним Србима и готску цркву, која спада међу најзначајније српске знаменитости у Мађарској и једно је од најзначајнијих ходочасних места српског народа. Прву српску ковинску привилегију краља Владислава, у другој половини XV века, неколико пута је потврдио краљ Митија Корвин.

За време турске власти у Угарској, Србе у Ковину су задесиле веће неприлике. Због уцена и пљачки средином XVII века дошло је до сеобе Срба из Српског Ковина у северноугарске градове Ђер и Коморан. Са својим иконама, привилегијама и црквеним сасудима, отишли су у слободне угарске градове, које Турци нису освојили. Тамо су их дочекали добро организовани Срби, шајкаши и трговци, који су већ имали своје црквене општине.

Доласком сународника са Чепелског острва, брже се развио српски грађански слој у Ђеру и Коморану. Какав је био њихов значај најбоље показује диплома угарског краља Фердинанда III из 1655. године, којом се одобрава да досељеници уживају „сва она права која су стари мађарски краљеви подарили прецима њиховим" у Српском Ковину. После ослобођења Угарске, вратили су се Ковинчани у своју варош. Тада је почео други период у развоју града. Поред Срба, почели су се досељавати и Мађари, који су убрзо, већ у XVIII веку, постали најбројнији житељи Српског Ковина. Са Србима су у истој црквеној општини били и православни Цинцари – Грци, међу којима је било доста предузимљивих трговаца.

После Велике сеобе, дошла је у варош група калуђера из манастира на Балкану. Будући да није било парохијског свештеника тих година, калуђери су уз сагласност народа, али и уз одобрење епископа будимског, овде основали манастир. Већ од почетка XVII века у списима Будимске епархије наводи се постојање манастира у Српском Ковину. Међутим, у доба реорганизације коју је спровела царица Марија Терезија, укинут је ковински манастир, калуђери су пребачени у манастир Грабовац, а црква је поново постала парохијска. Управо тада је почело смањивање броја српског живља у граду.

Сада у Ковину живи само неколико српскох породица, које верно негују своје обичаје, традицију и културу. Српска мањинска самоуправа која ради у овом граду већ две деценије помаже постојећи манастир и труди се да промовише српску културу у широј јавности.

Предраг Алексов

ПРОСЛАВА БЕЗ ПРЕДСТАВНИКА СРБИЈЕ

Свечаности у Српском Ковину присуствовали су и представници побратимљених градова, међу којима и челни људи Ковина у Србији. Нажалост, позиву организатора се нису одазвали представници Владе Србије, тако да наша матична држава није била представљена на овој манифестацији.

ГОТСКИ ХРАМ ПРИЛАГОЂЕН ПРАВОСЛАВЉУ

Након добијања готске цркве у којој је до тада обављано римокатоличко богослужење, први корак који су Срби предузели био је да тај храм прилагоде православном богослужењу. Тада је ковинска црква посвећена Успењу Богородице (Велика Госпојина) највероватније по цркви која је остављена у Доњем Ковину. Стара ковинска црква је имала две капеле. Источну су досељеници посветили Св. Јовану Претечи, а западну Св. Козману и Дамјану. Срби су у ковинском храму затекли и готски живопис из 1320. године, који се помиње у старим записима. Преко тог првобитног слоја, црква је 1514. године живописана у српско-византијском стилу. У XVIII веку на тај живопис нанет је малтер, па је црква поново осликана.

ДОГАЂАЈИ

Медијски фестивал у Бачкој Тополи

Лепота различитости – „Профест 2015”

На традиционалну медијску смотру, чији је циљ промоција лепоте разлика, толеранције и мултикултуралности, пристигла су 172 рада из 12 земаља и то 120 телевизијских записа и 52 радијска прилога

„Треба учити људе да чине мале кораке и да се супроставе искључивости сваке врсте. Треба себе и друге поучити да су лепоте разлика тачка спајања, а не раздвајања. Фестивал представља мали корак за цео свет, али велики за све нас који учествујемо у њему. Он представља наше немирење са људима који не разумеју да је будућност Европе, света и цивилизације, у процесима толеранције, ширења мултикултурализма, афирмације посебности и у суживоту једних са и поред других”, речи су Рајка Вулина, аутора пројекта „Фестивал ауторског филма земаља подунавског региона”, који је од 4. до 6. септембра по шести пут приређен у Бачкој Тополи.

Предраг Мандић

Четворочлани међународни жири на челу са председником Иваном Обреновом, у завршницу фестивала номиновао је 15 телевизијских и 8 радијских остварења. У обе категорије нашли су се и радови новинара МТВА-а, који припремају телевизијске и радијске емисије на српском језику.

У финални део фестивала доспео је филм Ђорђа Шибалина „Прохујало с временом”, као и „Портрет књижевника Драгомира Дујмова”, који потписују аутори Снежана Миливојевић и Ђорђе Шибалин, док се у радијској категорији међу осам најбољих остварења пласирао рад Предрага Мандића „Бела Барток међу Србима”.

И мада се поменути новинари овом приликом нису нашли међу првопласираним, они су од чланова жирија добили похвале. Члан оцењивачке комисије Милада Поповић, приликом проглашења резултата, истакла је да су одлучивале нијансе, да су радови из Мађарске били квалитетни и да представљају богатство у медијској понуди „Професта”.

М. Т.

Гостовање Бобе Латиновић у Сантову и Мохачу

Сценска прича о Милици Стојадиновић Српкињи

У оквиру манифестације „Месец српске културе у Мађарској”, у мохачкој „Кући буша” уприличен је наступ глумице из Београда Слободанке Бобе Латиновић. Сантовчани су ову представу погледали дан раније, у оквиру прославе Мале Госпојине и „Дана српске културе”

Након поздравних речи Милана Ђурића, директора Културног и документационог центра Срба у Мађарској, глумица Боба Латиновић је пред публиком у Мохачу извела своју ауторску представу „Некад. А сад?”, насталу према дневнику Милице Стојадиновић Српкиње, наше песникиње. Њено гостовање организовале су заједнички Самоуправа Срба у Мохачу и месна Српска читаоница.

„Милица Стојадиновић Српкиња или 'Врдничка вила', како су је звали, позната је као једна од ретких учених жена свог времена, а пре свега као велики родољуб. У свом дневнику писала је о великим тешкоћама са којима се сусретала због свог рада. Осим тога, представа говори и о највећим проблемима нашег народа и Србије тога времена, који су, нажалост, и данас веома актуелни”, објаснила је публици гошћа из Београда, која је чланица Позоришта „Бошко Буха”.

Глумица је публици дочарала атмосферу која је владала у XIX веку и испричала животни пут песникиње и ратног извештача, за коју је Вук Стефановић Караџић говорио – „моја кћи из Фрушке”.

Позоришна представа је у многима пробудила бројна питања, а пре свега: „Да ли се заиста прошлост понавља?”. Комад је подсетио и многе навео на закључке да српски народ још увек има шта да учи на сопственим грешкама.

Представа је изведена и у Сантову, у оквиру „Дана српске културе” и прославе Мале Госпојине (о славској свечаности пишемо у наредном броју СНН-а). После наступа КУД-а „Весели Сантовчани”, Боба Латиновић је своју монодраму извела у сеоском угоститељском објекту „Теахаз”. Организатор је била Српска самоуправа у Сантову, а суфинансијер Културни и документациони центар Срба у Мађарској.

П. М.

Боба Латиновић и Милан Ђурић

Састанак српских активиста у Сегедину

Разговори о финансијама и програмима

У сегединском Српском клубу одржано је заједничко заседање Самоуправе Срба у Сегедину и руководства Српске месне заједнице, а у раду скупа учествовао је и протонамесник Павле Каплан

Заседањем је председавала Јелена Фаркаш Сеја, председница Самоуправе Срба у Сегедину, а извештај о „Данима православља”, одржаним средином августа, поднео је месни парох, отац Павле Каплан. Он је присутне информисао и о томе да је конкурисано за средства града Сегедина, а одређена сума новца од стране локалне самоуправе насеља, на рачун црквене општине ће пристићи накнадно.

Било је речи и о другим конкурсима за које сегедински Срби ускоро треба да поднесу обрачуне. Посебна пажња била је посвећена недавном поклоничком путовању, на ком су Срби из Сегедина и сви они који су им се прикључили обишли културно-историјске знаменитости Златибора и околине, као и манастир Острог у Црној Гори.

Пошто Сегединска месна српска заједница располаже са мање средстава, новац потребан за додатно финансирање овог путовања, биће обезбеђен из буџета Српске самоуправе, која је и раније, у више наврата, помагала партнерској организацији. Сегедински Срби желе да реализују и једнодневно путовање у Темишвар, крајем октобра или почетком новембра месеца.

На седници је дефинисан програм „Дана српске културе у Сегедину”, који почињу 21. септембра тзв. „српском плесачницом” у сегединском Дому народности, а биће настављени 26. септембра у Сиригу, прославом малогоспојинске храмовне славе. Свечано отварање приредбе заказано је за 1. октобар. Тада се очекује гостовање Драгомира и Милана Дујмова, а своје фотографије представиће Борис Бекић, секретар Самоуправе Срба у Мађарској.

Присутни су се сложили да је нужно испитати стање у образовним установама где се предаје српски језик. Расподела задатака биће обављена ускоро.

П. М.

КУЛТУРА

Дружење са књижевником Александром Чотрићем

Призивање духа хумора и сатире на Универзитету ЕЛТЕ

Познати београдски сатиричар и афористичар Александар Чотрић одржао је 25. септембра, на Смеру за српски језик и књижевност Филолошког факултета Универзитета „Лоранд Етвеш" (ЕЛТЕ) у Будимпешти, предавање о савременој српској сатиричној књижевности

У романтичном амбијенту библиотеке која је некада припадала барону Етвешу, сусрет многобројних студената српског и других славенских језика, ученика српске гимназије, запослених на овом факултету и осталих љубитеља писане речи са угледним писцем, организован је у оквиру „Месеца српске културе" у Мађарској. Чотрићево гостовање у Будимпешти плод је сарадње Српског културног центра и Смера за српски језик и књижевност државног ЕЛТЕ универзитета.

Поздрављајући госта, шеф овог смера др Александер Урком, захвалио се присутнима који су до последњег места испунили простор библиотеке. Домаћин је истакао да је ово једно у низу предавања познатих стваралаца из Србије које Смер за српски језик и књижевност организује. Захвалност је упутио и Српском културном центру, и похвално се изразио о сарадњи те две институције.

Отварајући причу о сатири као књижевном жанру, др Урком је повукао паралелу између различитих видова уметности који су имали или могу имати сатирични израз. У том контексту споменуо је слику познатог фламанског сликара Бројгела, на којој су приказани слепи људи који су везани конопцем и тако следе свог, такође слепог вођу, а потом један за другим падају у јарак. Професор Урком је наставио уводно излагање читањем завршног одломка из познате Домановићеве сатиричне приповетке „Вођа".

Сатиричар и афористичар Александар Чотрић је подсетио присутне да су се сатиром у свету бавили многи познати писци, као што су Сервантес, Свифт, Орвел, Бајрон, Гоголь, Рабле, Волтер, Еразмо Ротердамски и други.

– Сатира је имала своје различите периоде. Приповетка „Вођа", која се односила на Николу Пашића, на пример, преведена је на немачки и енглески језик и тамошња публика препознала је у њој своје вође. У Србији су се, такође, смењивали периоди када је сатира била протеривана, односно нешто толерантније године када је критика друштва и власти била прихватљива. Сада влада нека врста медијског сензационалистичког новинарства када се може рећи све, али ни то није баш погодно тло за сатиричаре. Постоји убеђење да је нека врста „умерене слободе" најбоља – рекао је предавач.

Објашњавајући да реч сатира има латинске корене и значи „чинију за воће" у којој се могу наћи различите форме, од афоризама, прича, драма, па до романа, Чотрић је подсетио и на одличан мађарски филм „Крунски сведок" који представља критику стаљинистичког режима, а био је веома популаран у Србији. На тлу Будимпеште рођен је и светски познати писац социјалне сатире Кишон, који се настанио у Израелу.

У Србији су се, поред Домановића, сатиром бавили многи значајни писци. У овом жанру успешно су се тако опробали Сремац, Стерија Поповић, Глишић, Нушић, који је као веома млад био и затваран, затим Растко Закић, чије су књиге биле спаљиване, а књигу афоризама крајем XIX века написала је и краљица Наталија.

– За сатиру је свакако потребно да човек брзо мисли, да има дозу духовитости и храбрости, али се од ње, нажалост, не зарађује. Раније су излазили бројни сатирични часописи, као што су: „Данга", „Јеж", „Трн", „Чивија", а сада новине и када објаве неки афоризам, не исплаћују хонораре. Некада су писци који пишу дуже форме склони да помало потцене кратку сатиричну форму. Зато ми је посебно драго што су моји афоризми објављивани у будимпештанским „Српским недељним новинама", обједињени у једну књигу, која је доживела мађарски превод и издање на мађарском језику. То је моја књига „Љуте приче" (*Csípős történetek*), која је објављена у издању Самоуправе Срба у Мађарској.

Присутни студенти, гимназијалци и професори, имали су прилику да на овом предавању први виде „врућe" примерке Чотрићевих сатиричних прича, објављених на мађарском језику. Многи од њих су, у исто време, предавачу честитали рођендан, који се поклопио са његовим гостовањем у Будимпешти.

Добрила Боројевић

АКЦИЈЕ

Фестивал ајвара на јужу Мађарске

Деска добија свој бренд – „Ајваријаду”

Својеврсни фестивал ајвара добио је регионални карактер, а статус дешчанског бренда заслужује квалитетом приказаних програма и масовном посећеношћу

Организациона екипа традиционалне приредбе предвођена Кристифором Брцаном, председником КУД-а „Банат”, који је и организатор „Ајваријаде”, у овогодишњу гастрономску и културно-забавну манифестацију уврстила је бројне новине. Приредба је пресељена у Спортско-рекреативни центар на крају села, где је постављен шатор од 1000 квадрата. Обиље програмских понуда обухватило је: играонице, радионице рукотворина, изложбе народних радиности, израду традиционалних народних играчака, ткање, вожњу фијакером, а на Балканској тераси одвијала се дегустација балканских вина и специјалитета српске кухиње.

Фудбалским игралиштем вијорило се велико коло, а музичку пратњу обезбедио је Трубачки оркестар Божидара Младеновића из Свилајнца. Фолклорни дефиле кроз центар места био је својеврсна позивница публици и прилика да се представе раскошне бугарске, грчке, шокачке, српске и многе друге народне ношње.

Уследило је такмичење у љушћењу паприке и кувању ајвара. Након процене учинка, жири је одлучио да првацима у овој вештини прогласи екипу Шокачке читаонице из Мохача.

– Изгледа да су наши чланови мајстори у љушћењу паприке. Ја нисам учествовао у такмичењу, пошто сам тада кувао пасуљ. Ова манифестација окупља људе добре воље, спаја различите народности и промовише културу и гастрономију балканских народа. Све похвале организаторима! – рекао је Стипан Бубрег, потпредседник мохачке Шокачке читаонице.

У кувању ајвара победили су организатори – екипа „Баната”, у чијим редовима се налазила и Ева Брцан.

– За добар ајвар потребна је добра паприка, али сам ја користила и своју „чудотворну варјачу” без које не могу. Мислим да смо припремили одличан ајвар. Имали смо добру екипу, а и паприка је била одлична – рекла је задовољно мајсторица.

У надметању је учествовало осам екипа. Поред три првопласиране, жири је специјалним признањем наградио и екипу грчког Културно-уметничког друштва „Елестерија” из Сегедина, која се, такође, опробала у припреми ајвара.

Након проглашења резултата, уследило је право фолклорно шаренило. Могла се чути и кинеска и афричка музика, а из праве „музичке шаренице” није изостало српско коло, без којег нема праве забаве.

Српски фолклор и музичку баштину бројној публици представили су чланови КУД-а „Рузмарин” из Чобанца, КУД-а „Банат” и Певачко друштво „Дукати” из Деске, док је студенткиња Сегединског универзитета публику одушевила својим соло наступом – игром из Врања.

Приредбу је „заокружио” Трубачки оркестар Божидара Младеновића из Свилајнца. Певало се, играло и веселило до у ситне сате. У међувремену, „нестале” су две тоне паприке, које су чланови „Баната” испекли и умешали у одличан ајвар. На фестивалу је продато 1200 тегли овог јела, што је потврда да су гурмани били задовољни укусом и изгледом специјалитета направљеног од црвене паприке, патлиџана и љуте папричице.

Ове године одржавање фестивала финансијски су помогли: Министарство за људске ресурсе (ЕМЕТ) и Културни и документациони центар Срба у Мађарској.

Предраг Мандић

НОВЕ ИДЕЈЕ ЗА СЛЕДЕЋИ ФЕСТИВАЛ

Кристифор Брцан, председник КУД-а „Банат”, главног организатора манифестације, рекао је за СНН да му је драго што су о „Ајваријади” веома позитивно говорили и учесници фестивала и бројни посетиоци.

– Мислим да је овогодишња приредба веома добро успела, а хоћемо ли догодине припремити још више ајвара, остаје да се види. Није било лако изборити се са две тоне паприке и било је тренутака умора, али већ сада имамо неке идеје везане за то како „Ајваријаду” да учинимо још привлачнијом – каже господин Брцан.

Дан народности у Чанаду

Прослављање уз „Темишварске споменаре”

У оквиру тродневне манифестације „Дани села”, одржане од 18. до 20. септембра у организацији локалне самоуправе Чанад, приређен је и „Дан народности”.

У програму је била заступљена и српска заједница. Чланови српске самоуправе у овом насељу, предвођени председником Фрањом Коларом, у госте су позвали своје побратиме, Чанађане из Румуније, којима су се придружили и чланови Оркестра „Темишварски споменари” под вођством професора Томислава Ђурића.

Изводећи српске, румунске и мађарске композиције, оркестар је одушевио чанадску публику, која није остала равнодушна. Веома квалитетан програм интерпретатора из Румуније и соло наступ Љубомира Петрова гледаоци су наградили бурним аплаузима.

Присутни на концерту „Темишварских споменара” сложили су се у оцени да се овај аматерски оркестар може сврстати у прифесионалне мајсторе овог заната.

Сведочанство о минулим временима понудила је месна српска православна црква, која се сматра важним спомеником културе не само овог места, већ и његове околине. Током ове тродневне манифестације, сви заинтересовани су могли да посете српски храм, посвећен Светом великомученику Георгију. На тај начин су учесници програма могли да се увере и у лепоте српске културе.

П. М.

ФЕЉТОН *Знамените жене српске (12)*

Свестрана Милица Стојадиновић – српска Орлеанка

Милица Стојадиновић Српкиња позната је у историји наше књижевности као „врдничка вила". Запостављена и недовољно проучена, није посебно блиска данашњим љубитељима поезије

Прва жена у Срба која пише песме, притом свештеничка кћер, представљала је у своје време неку врсту чуда. У књижевним часописима објављиване су њене слике, о њој се навелико причало у јавности, људи су, како бележи Јован Скерлић, ишли да је виде. Одушевљавала је савременике не само својом поезијом већ и необичном лепотом, па је била позната и као Милица, лепа песмотворка и српска певачица Милица.

Имала је претходница у поезији, као што су деспотица Јефимија, Еустахија Арсић, Јулијана Радивојевић, али се ниједна од њих, као Милица, није у потпуности посветила књижевном раду.

Милица је рођена у Буковцу, надомак Новог Сада, 22. марта (или 6. јула) 1828, исте године када и њена потоња блиска пријатељица Мина Караџић, мада се негде у литератури помиње и 1830. година. Породица Стојадиновић се затим преселила у Врдник, где је Милица провела највећи и најмирнији део свог живота. Четврта од петоро деце у породици, још као девојчица била је

веома озбиљна и никада се није играла са својим вршњакињама. То је нарочито дошло до изражаја кад јој се удавио брат. На позив сеоске деце да се игра с њима одговарала би: „…Како могу да се играм и да будем весела кад ми отац и мајка плачу…".

Била је веома талентовано дете и тако лако савлађивала постављене задатке да је учитељ из Бановаца жалио што није дечак, па да иде даље на науке. Школовање је наставила у Петроварадину, тадашњем Варадину, приватно. Научила је немачки, вероватно и словачки језик, као и да свира гитару. Касније је сама савладала француски и италијански, што се види из њене преписке са пријатељима.

Милица је одрасла уз браћу Светозара, Љубомира, који се млад удавио, Петра, потом Љубомира, који је добио име по преминулом брату и сестру Катицу.

Свог школовања у немачкој школи у Варадину Милица се нерадо сећала, јер је ту трпела бројне увреде: „… Ти си врло даровита, штета што си из рацке (српске) породице". А кад је једна Немица упитала „Зар сте и ви Цигани имали свога цара?" – одговорила је: „Зар није доста што је мој народ изгубио своју самосталност? Двострук је бол што је изгубио поштовање света. Ја се поносим својом народношћу".

Њена омиљена литература били су бројни страни и српски песници, али нико од њих, није оставио ни спомен на Милицу, нашу прву песникињу. Па ако је Његош можда и рекао „…ја појета, она појета, да нијесам владика, ето кнегиње Црној Гори…", та прича је остала само као предање. Упознала га је у дому Караџићевих у Бечу и том приликом он јој је поклонио један примерак „Горског вијенца". Дуго се потом с њим дописивала. А кад јој је Вук јавио да млади црногорски владика више није жив, записала је: „…Нема те више, ко да не заплаче…"

И Бранка Радичевића је упознала у Бечу када је тамо први пут боравила. Касније је обилазила његов гроб и сећања на њега оживљавала у својим књижевним делима. О томе је писала Љубомиру Ненадовићу: „…Пре три године у исти дан, у исто доба, познала сам се са Бранком у Бечу, а сад, после три кратке године, о судбо људи! Ја на гробу Бранковом!!!".

ВРЕМЕПЛОВ

1. октобра 1892. – Рођена је српска књижевница и класични филолог Аница Савић-Ребац, професор Универзитета у Београду („Проблеми античке естетике", „Античка демократија и социјални проблеми").

1. октобра 1924. – Радио Београд је почео да емитује програм. У експерименталним емисијама, инжењери Михајло Симић и Добривоје Петровић су са предајника у Раковици емитовали и концерте уз учешће певача Београдске опере. У знак сећања на прво емитовање, 1. октобар је установљен као дан РТВ Србије.

Аница Савић-Ребац

2. октобра 1810. – Српски устаници су у Првом српском устанку под вођством Карађорђа потукли код Лознице турску војску послату из Босне да угуши устанак.

3. октобра 1929. – Проглашена Краљевина Југославија.

3. октобра 1944. – Распуштен је концентрациони логор на Бањици у Београду, који су немачке окупационе власти основале у јуну 1941.

3. октобра 1999. – Командант усташког логора у Јасеновцу у Другом светском рату Динко Шакић, осуђен је у Загребу на 20 година затвора. У том, највећем концентрационом логору у Југославији, убијено је неколико стотина хиљада људи, углавном Срба, Јевреја и Рома, као и хрватских антифашиста.

5. октобра 1915. – Снажном артиљеријском ватром дуж целог фронта на Дунаву, Сави и Дрини, у Првом светском рату почела је офанзива Централних сила на Србију.

5. октобра 2000. – Под притиском демонстраната, Слободан Милошевић, десетогодишњи неприкосновени лидер Србије, следећег дана је признао изборни пораз од кандидата Демократске опозиције Србије, Војислава Коштунице.

6. октобра 1878. – Умро је српски трговац Илија Милосављевић Коларац, који је своју имовину завештао за просвећивање народа. Из његове задужбине издат је велики број књига и подигнут Коларчев народни универзитет у Београду.

6. октобра 1908. – Аустроугарска је анектирала Босну и Херцеговину што је изазвало дубоку кризу у односима европских сила. Да би избегле рат, водеће европске земље признале су анексију у марту 1909. Под притиском европских сила анексију је признала и Краљевина Србија.

6. октобра 1915. – Нападом на Србију, Бугарска, која је на почетку рата прогласила неутралност, укључила се у Први светски рат на страни Централних сила.

7. октобра 1813. – Падом Београда у турске руке угушен је Први српски устанак и Турци су успоставили управни апарат и организацију каква је постојала пре избијања устанка 1804.

7. октобра 2000. – У Београду је конституисана Скупштина СР Југославије; Војислав Коштуница је положио председничку заклетву.

ИМЕНИК

Самоуправа Срба у Мађарској
Тел. +36 1 331 5345
Имејл: ssm@t-online.hu • Веб: www.szerb.hu

Амбасада Србије у Будимпешти
Тел. +36 1 322 9838
Имејл: budapest@serbiaemb.t-online.hu
Веб: www.budapest.mfa.gov.rs

Културни и документациони центар Срба у Мађарској
Тел. +36 1 269 0100
Имејл: kd.centar@gmail.com
Веб: www.centar.hu

Српске недељне новине
Тел. +36 30 477 8233 (секретаријат)
Имејл: snnbudimpesta@gmail.com
Веб: www.snnovine.com

Српски педагошки и методолошки центар
Тел. +36 70 434 5576
Имејл: szerbpedkp@gmail.com

Српски институт
Тел. +36 1 782 1639
Имејл: info@srpskiinstitut.hu
Веб: www. srpskiinstitut.hu

Радио програм на српском језику МТВА
Тел. +36 72 518 330
Имејл: radios@radio.hu • Веб: www.radio.hu

Српска самоуправа у Будимпешти
Тел. +36 1 269 0633 • Имејл: ssb@freemail.hu

Епархија будимска
Тел. +36 26 314 457
Имејл: ortodox.diocese@serb.t-online.hu

Музеј Епархије будимске
Тел. +36 26 312 399
Имејл: serbmus@serb.t-online.hu

Храм Св. Георгија у Будимпешти
Тел. +36 1 788 0605, +36 30 989 6139
Имејл: otaczoran@hotmail.com
Веб: www.hramsvgeorgijabudimpesta.rs

Српско позориште у Мађарској
Тел. +36 30 653 1871
Имејл: szinhaz@szerb.hu
Веб: http://szinhaz.szerb.hu

Српска школа „Никола Тесла"
Тел. +36 1 351 6550
Имејл: szerbisk@freemail.hu
Веб: http://nikola-tesla.net

Српска основна школа у Батањи
Тел. +36 68 456 006
Имејл: szerb-iskola@freemail.hu
Веб: www.szerbek-battonyan.hu

Српска основна школа у Десци
Тел. +36 70 233 3821

Српска основна школа у Ловри
Тел. +36 24 482 583

Радио Јужни ветар, FM 98.0 и 91.6
Тел. +36 20 499 5014
Имејл: radiojuzni@gmail.com
Веб: www.radioszentendre.hu

Минибусом за Србију - Terra Travel
Тел. у Будимпешти: +36 70 504 7240;
Тел. у Београду: +381 11 630 1591;
+381 64 802 6680 (0-24h)
www.terratravel.rs

Покушаји покатоличавања Срба (6)

Лукавство генерала Лезлија

Генерал је, њухом ловачког хрта, тачно наслутио исход. Срби нису ни помишљали на побуну против цара. Одушевљен овом спознајом, високо је подигао свој шешир, украшен нојевим перјем и непрестано понављао: „Виват кајзер Леополд! Живео цар Леополд!"

Старији Крајишници се сетише свих бојева, лица сабораца, очева, браће и кумова који пострадаше од топовских ђулади, куршума и сечива. Падоше им на памет сва убога бојна поља где искрвавише, и сва она села и градови које похараше. Посебно им остаде у сећању Магдебург који су бесно разорили и стравично опустошили. Пред њима се појавише и све оне тамне воде широких река које препливаше, и сво оно блато што вукоше са собом на отежалим табанима од Крајине до далеке Саксоније. Још увек осетише мирис крви и страшан бол шибања. Колики ли је број узалуд изгинулих Срба? То ни они сами нису могли знати. Помало збуњени, несигурно су понављали оно „виват".

Лезли их тад ошине погледом и громогласно понови: „Виват кајзер Леополд!"

Жмиркајући, са питањем у десном оку, Крајишници су знатижељно посматрали своје капетане и војводе. Они међусобно разменише погледе и загрмеше: „Виват! Виват ћесар Леополд!"

Генерал је, њухом ловачког хрта, тачно наслутио исход. Срби нису ни помишљали на побуну против цара. Одушевљен овом спознајом, високо је подигао свој шешир украшен нојевим перјем и непрестано понављао: „Виват кајзер Леополд! Живео цар Леополд!"

Граничари су све бучније отпоздрављали, да би на крају из петних жила урлали: „Виват! Виват наш ћесар Леополд!"

Волтер Лезли, задојен дубоким презиром према Србима, попут већине аустријских официра, тад надмено настави: „Верни граничари Његовог величанства! Видећи ваше добро расположење и спремност да служите нашег владара, ја ћу још данас послати писмо у којем ћу нашег вољеног цара известити да сте ви његови највернији војници. Написаћу још и то да сте изразили вољу да поправите кровове утврђења, који чувају нашу границу од турских неверника! Виват!"

У том моменту Срби притрчаше и опколише „Рињег сома". Почеше да псују и вичу како ту заповест никада неће извршити. Око Лезлија су бесно богорадили и запевали грдну песму. Преплашени Лезли се озбиљно забринуо за свој живот. Но, када је дао обећање да ће уважити њихове раније повластице и да ће од императора тражити да их поново потврди, Срби су задовољно пустили Шкота да се врати у тврђаву.

Успут громко запеваше крајишку песму:

„Попјевало Туре уз тамбуре:
»Да ми је Слуња и Тоуња,
Огулина града бијелога,
што их бране љути граничари,
све би моје до Љубљане било!«"

И заиста, следеће године је цар Леополд својим печатом потврдио њихове раније привилегије.

Загребачки бискуп Бенедикт Винковић је крајем тридесетих година XVII века у својим извештајима упућеним Светој столици у Риму и бечком ћесару посебно нагласио да православни манастири Лепавина, Гомирје и Марча представљају главну сметњу у ширењу утицаја Католичке цркве међу тамошњим Расцијанима. Гувернер и генерал Волтер Лезли је такође известио цара да ће међу крајишким Србима пре избити немири него што ће прихватити унију са Римском црквом. (…)

Драгомир Дујмов

Психолошко саветовалиште

Како да се уклопимо у ново друштво

Због прејаке жеље да се свидимо околини, правимо фаталне грешке. Страх од одбијања је разумљив, јер смо програмирани да живимо у заједници. Најбоље је да будемо своји, али прилагодљиви, отворени – али не и наметљиви

Психолози се слажу да смо биолошки програмирани да живимо у заједници. Да бисмо опстали, потребни су нам други. Желимо да им се допаднемо, да нас прихвате, страхујемо да ће нас одбацити. Прихватање и одбијање су централне тачке наших живота, верује психолог Универзитета у Кентакију Нејтан Девол. Да бисмо то схватили, довољно је да погледамо било који ријалити програм који се увек врти око ове две ствари. Очекивано, јер прихватање, било у романтичним везама, пријатељским односима, па чак и од странаца, срж је нашег битисања, објашњава Девол.

На тесту смо, чини се, непрекидно. Од првог разреда основне школе, поласка у средњу, на факултет, до проналаска једног, па другог посла, тече процес непрестаног уклапања у ново друштво. Неки се у томе сналазе одлично, други пливају као риба на сувом. Једнима је важно да се свиде свима, други на први поглед не хају за мишљење околине. Нажалост, нема магичног рецепта за најбрже уклапање у ново друштво, примећује психолог и психотерапеут Данијела Глушац.

– Најбоље би било да будемо опуштени и своји, али да истовремено пазимо да се прилагодимо другима. Упознајући друге, читајући вербалне и невербалне знакове, можемо сазнати шта неком одговора, да ли смо превише наметљиви. Али, увек треба да имамо на уму да не морамо свима да се свидимо и да се уклопимо у свако друштво по сваку цену. Некад ћемо једноставно имати превише различите ставове и особине да бисмо се уклопили. Најбоље би било, ако је колектив такав, а мали, одржавати контакте довољно пријатним да се посао несметано одвија, а друштво тражити ван тог окружења. Лакше је на факултету где има на десетине студената на години, а предавања су обавезна, јер је већа шанса да ипак упознамо људе који су нам слични – каже психолог.

А кад такве упознамо, не би требало само да ћутимо чекајући да нам приђу и открију наше чари. Лед можемо да пробијемо разговором око предстојећих обавеза, да питамо где се може набавити нека скрипта.

Мада су жене често означене као вештије у комуникацији, у данашње време, прилагодљивост окружењу нема много везе са полом, каже психолог.

– Генерално гледано, особине личности које се везују за теже прилагођавање у друштву јесу ниско самопоуздање, општа несигурност, стидљивост, ниско вредновање себе и осећај инфериорности, недостатак социјалних вештина. Исто важи и за одређене црте личности које ометају успостављање добрих интерперсоналних односа, а које се заснивају углавном на недостатку емпатије – каже Данијела. ■

НЕПРИХВАТАЊЕ УТИЧЕ НА ЗДРАВЉЕ

Деца веома тешко подносе кад их вршњаци у школи не прихватају као другове, али бол због одбијања наставља се и кад учионицу оставимо далеко иза себе. Искљученост из групе и у одраслом добу негативно утиче на здравље појединца. Људи који се осећају изоловано и искључено из групе лоше спавају, имају рањивији имуни систем и чак умиру раније. Забрињава податак да појединци који често у животу осете одбијање имају већу вероватноћу да постану насилни.

НЕВЕН

Матурска екскурзија 12.а разреда

Бонђорно, драги матуранти!

Ове школске године, звоно је за нас матуранте најавило много важних одлука и обавеза. Ипак, упркос свему што нас очекује, другу недељу наставе смо обележили кратким одмором и дружењем на матурској екскурзији у Италији

Дуго смо очекивали ову јединствену екскурзију. На пут смо кренули у недељу око поноћи и наше путовање је било увод у идиличну атмосферу Италије, коју красе многе знаменитости. На пут са нама су кренули: наша разредна, Аница Пандуровић, Зоран Месељија и наш туристички водич Ивана. Путовали смо кроз Словенију и ујутру стигли у предиван град на води. У Венецију смо стигли бродом. Видели смо велелепну цркву Светог Марка, познате гондоле и разне маске које Венецијанци радо носе на чувеном карневалу. Дивили смо се великом броју мостова, чувеном Мосту уздаха и затвору који се налази одмах до њега.

Након задивљујућег града и прелепих утисака које смо стекли приликом обиласка ове јединствене вароши, упутили смо се ка хотелу где смо провели једну ноћ. Следећег јутра кренули смо за Верону. Град пун љубави приказао нам је античку арену у којој су се некада борили чувени гладијатори. Одмах до балкона, на којем је Јулија изразила своју љубав Ромеу, налази се зид на којем заљубљени исписују своја имена.

Нешто касније посетили смо и кућу Ромеа, у којој и данас станују весели Италијани. Обишли смо Трг срама и Дантеов трг. После Вероне, пуне чаробних љубавних прича, кренули смо ка новом смештају у месту Лидо ди Камајоре на обали мора. Иако смо у поменути градић стигли предвече, то нас није спречило да после укусне тестенине ускочимо у слану воду и уживамо у таласима мора.

Следећи дан смо искористили за одмарање и уживање на плажи све до касне вечери.

Наредног дана смо се упутили у Фиренцу где нам је највећу пажњу привукла катедрала и трг са скулптурама Давида, Посејдона и Зевса. Истим „сјајем" нас је обасјала и прелепа башта и мост на реци Арно. Овај диван дан завршили смо укусном вечером и купањем. Наредног дана стигли смо у Пизу и дивили се популарном Кривом торњу. Овде смо се фотографисали, уз обавезно „држање" торња како се не би срушио. У овом симпатичном граду смо пробали легендарне италијанске пице.

Током путовања по дивној Италији, имали смо прилику да се упознамо са њеном богатом културом, прелепим градовима, богатом историјом и разноврсним кулинарским специјалитетима. На путовању смо научили доста италијанских речи и упознали много нових људи.

Путујући према Будимпешти, у аутобусу су сви у тишини пребирали по мислима и сновима, док су јединствени мириси Италије и мора остали у нама.

Андреја Јајић
Српска гимназија „Никола Тесла" Будимпешта

НАЈАВА

ПРОГРАМ МЕСЕЦА СРПСКЕ КУЛТУРЕ

1. октобар – 15. октобар 2015.

1. октобар

➢ **Сегедин 18.00 часова**
Сала Nemzetiségek Háza (6721 Szeged, Osztrovszky u. 6)
Документарна изложба годишњег алманаха „Српски календар"
Изложбу саставио: Борис Бекић

2. октобар

➢ **Ђур 18.00 часова**
Српска православна црква (9025 Győr, Bálint Mihály u. 54)
Изложба радова графичарке Биљане Вуковић под називом „Студеница"

3. октобар

➢ **Калаз**
11.00 – 16.00 часова
Дом културе (2011 Budakalász, Szentendrei út 9)
„Фолк фест"
Изложбе одевних предмета и старих фотографија Срба у Мађарској
Радионица старих заната
16.00 часова
Фолклорни програм на позорници Дома културе
Наступи културно-уметничких друштава: *Банаш, Табан, Рузмарин, Опанци, Весели Сантовчани, Ловра, Суферини*

8. октобар

➢ **Будимпешта**
11.00 – 11.45 часова
Српска основна школа и гимназија „Никола Тесла" (1074 Budapest, Rózsák tere 6-7)
Радионица за децу „Мала Пупинова лабораторија"
Радионицу води: Александра Нинковић-Ташић
18.00 – 18.30 часова
Српски културни центар (Szerb Kulturális Központ, 1065 Budapest, Nagymező u. 49)
Пројекција документарно-анимираног филма „Пут ка светлости"
18.45 – 19.15 часова
Српски културни центар (Szerb Kulturális Központ, 1065 Budapest, Nagymező u. 49)
Предавање на тему „Пупинов велики рат"
Предавач: Александра Нинковић-Ташић, потпредседница Образовно-истраживачког друштва „Михајло Пупин", интеркултурни амбасадор „Унеско клуба" Универзитета Сорбона и сарадник САНУ

14. октобар

➢ **Мохач 18.00 часова**
Спомен-место у Националном парку „Дунав-Драва"
Отварање изложбе фотографија „Тара"
Изложбу отвара професор Бела Сабо

15. октобар

➢ **Будимпешта 16.00 часова**
Српски културни центар (Szerb Kulturális Központ, 1065 Budapest, Nagymező u. 49)

Отварање првог Мултумедијалног пулта са информацијама о Србији

Завршна свечаност
Амбасада Републике Србије у Будимпешти (Szerb Köztársaság Nagykövetsége, Dózsa György út 92/B)

„КОЛО" – ПЕСМЕ И ИГРЕ ЈУЖНОСЛОВЕНСКИХ НАРОДА

Сваке среде од 19.00 до 23.00 ч.

Народна музика и игре
Срба, Хрвата и Словенаца

Свира: Оркестар „Коло" из Тукуље

Ferencvárosi Művelődési Központ
(IX кварт Будимпеште, Haller u. 27)

Позив за предлагање добитника

СВЕТОСАВСКЕ НАГРАДЕ И ПОВЕЉЕ „САВА ТЕКЕЛИЈА" ЗА 2016.

Позивамо српске цивилне организације и српске народносне самоуправе да пошаљу своје предлоге кандидата за добијање Светосавске награде. У обзир долазе заслужни појединци или организације, који су својом дугогодишњом делатношћу знатно допринели очувању српства у Мађарској.

Такође вас позивамо да пошаљете своје предлоге кандидата за добијање Повеље „Сава Текелија". Ово признање се додељује појединцима или организацијама који су допринели очувању културних и верских добара Срба у Мађарској.

Предлози се достављају писменим путем, на адресу Самоуправе Срба у Мађарској (Szerb Országos Önkormányzat, 1055 Budapest, Falk Miksa u. 3), са назнаком: „Предлог за Светосавску награду ССМ 2016", односно „Предлог за Повељу 'Сава Текелија' 2016", или путем електронске поште, на адресу: ssm@t-online.hu

Рок да ваши предлози стигну расписивачу огласа је **15. новембар 2015**.

Информације на тел: +36 1 331 53 45
или на имејл: ssm@t-online.hu

Позив на регионално полуфиналe V Земаљског фестивала

„НАРОДНЕ ИГРЕ И МУЗИКА"

Пријавити се могу аматерска друштва, оркестри и хорови, а пријаве се очекују у следећим категоријама:

1. соло песма
2. соло инструмент, оркестар
3. народне игре
4. певачко друштво
5. народни обичаји

Детаљне информације и пријавни листићи налазе се на интернет страници: www.hontravel.hu

Адреса: Vadaszán Aurélia
Hontravel Kft. 6726 Szeged, Fürj utca 40.
Тел: +36 20 437 1388, +36 20 500 3652
Имејл: hontravelkft@gmail.com

ПРАТИТЕ ДНЕВНО ИЗДАЊЕ СНН-а НА ИНТЕРНЕТУ
WWW.SNNOVINE.COM

Сегединска месна српска заједница и Сегединска српска народносна самоуправа срдачно вас позивају на

ДАНЕ СРПСКЕ КУЛТУРЕ У СЕГЕДИНУ

Од 23. 09. до 7. 11. 2015.

Програм:

1. октобар – Дом мањина (улица Островски бр. 6)
18.00 – Фото-изложба Бориса Бекића; књижевно вече Драгомира и Милана Дујмова

15. октобар – Сегедински српски клуб (ул. Шомоњи бр. 3)
17.00 – Књижевно вече Стевана Бугарског, историчара из Темишвара: „Банатски бећарац – одраз тананих осећања"

21. октобар – Дом мањина (улица Островски бр. 6)
18.00 – Српска „плесачница" и гастрономско вече. Учествују чланови КУД-а „Банат" из Деске

25. октобар – екскурзија у Темишвар „Путевима Милоша Црњанског"

26. октобар – Сегединска српска православна црква (ул. Шомоњи бр. 3)
10.00 – Св. литургија: парастос ктиторима, донаторима и добротворима Сегединске српске православне цркве

7. новембар – Сеоски дом, Деска
16.00 - Банатски сабор

szerb YU grill

Аутентични српски грил ресторан у срцу Будимпеште!

Увек свеже месо на жару и најквалитетнија пића са Балкана!

Ráday utca 61, IX кварт

Тел: +36 30 736 7996

Достављамо поруџбине на подручју Будимпеште!

DENTAL PALACE
СТОМАТОЛОШКИ ЦЕНТАР У СТАРОМ БУДИМУ
1036 Bp., Nagyszombat u. 1.
Тел: 06 1 250 90 86; 06 30 494 45 48
Имејл: info@dentalpalace.hu
Радно време:
Понедељак - петак
од 8.00 - 20.00

ИНФО СЕРВИС

БАНАТСКИ САБОР 2015.

У име организатора – Самоуправе Срба у Мађарској, Културног удружења „Банат" из Деске, Српске редакције Мађарског радија (Печуј) и Културног и документационог центра Срба у Мађарској, позивамо вас у Деску на двадесет први „Банатски сабор".

„Банатски сабор" је музички део „Сабора српске културе" у Мађарској. Сабор ће бити одржан у суботу 7. новембра 2015. године.

Молимо све заинтересоване хорове, солисте, инструменталисте и оркестре, односно хорове који изводе духовну музику, а који желе да учествују на сабору, да до **1. новембра 2015.** пошаљу своје пријаве на адресу Самоуправе Срба у Мађарској. Организатори могу да прихвате само оне пријаве које стигну до назначеног рока.

Путне трошкове извођачи сносе сами (уз помоћ својих локалних самоуправа или самостално). Обрасци за пријаву се преузимају у Самоуправи Срба у Мађарској и Српској редакцији Мађарског радија.

О детаљном распореду и почетку програма благовремено ћемо вас информисати.

Свима се захваљујемо на сарадњи и помоћи у остваривању наших заједничких циљева да се сачува, негује и популаризује српска песма и музика у Мађарској.

Детаљније информације:
Самоуправа Срба у Мађарској тел: +36 1 331 5345 и
Српска редакција Мађарског радија тел: +36 72 525 080

ОДЛАЖЕ СЕ „ФОЛК ФЕСТ"

Због спречености појединих фолклорних друштава да допутују у Калаз, одлаже се манифестација „Фолк фест", која је била заказана за суботу 3. октобар.

Организатори

TERRA TRAVEL
Terra Travel, Gračanička 16
11000 Beograd, Srbija
+381 11 2632-921; +381 11 630-1591
Dežurni telefon: +381 64 802-6680
Telefon u Budimpešti: +36705047240
info@terratravel.rs | www.terratravel.rs

Minibus prevoz "Od vrata do vrata"

Dnevni prevoz na relacijama:
Beograd - Budimpešta - Beograd
Beograd - Beč - Beograd
Beograd - Zagreb - Beograd
Beograd - Slovenija (svi gradovi) - Beograd
Beograd - Istra (svi gradovi) - Beograd

scan and find more
/TerraTravelRS
/agencijaTerraTravel

СРПСКЕ НАРОДНЕ НОВИНЕ

СРПСКЕ НЕДЕЉНЕ НОВИНЕ – Лист Срба у Мађарској ✧ *Издавач:* Канцеларија Самоуправе Срба у Мађарској ✧ *За издавача:* **др Јадранка Гергев** ✧ *Главни и одговорни уредник:* **др Драган Јаковљевић** ✧ *Фотореопортер:* **Иван Јакшић** ✧ *Седиште редакције:* Nagymező u. 49, 1065 Budapest ✧ *Поштанска адреса:* Szerb Országos Önkormányzat Hivatala, Szerb Hetilap, Falk Miksa u. 3, 1055 Budapest ✧ *Имејл уреднишшва:* **snnbudimpesta@gmail.com** ✧ Web: www.snnovine.com ✧ *Графички прелом листа:* Карољ Сабо ✧ *За штампарију Alfa Press Design Kft:* Ференц Ибош ✧ Текстуалне прилоге и фотографије примамо искључиво у електронској форми. Уредништво задржава право лекторске обраде и скраћивања текстова у складу са расположивим новинским простором. ✧ СРПСКЕ НЕДЕЉНЕ НОВИНЕ су 2013. године награђене угледним друштвеним признањем – ВЕЛИКОМ ПЛАКЕТОМ УДРУЖЕЊА КЊИЖЕВНИКА СРБИЈЕ, за објективно и правовремено информисање, неговање српског језика и ћирилице и јачање веза српске заједнице у Мађарској са матичном државом Србијом и Удружењем књижевника Србије. ✧ HU ISSN 2061–0238

САЛИЦАМЕСТА

Верници из Мађарске посетили Србију и Црну Гору

Од Такова и Златибора до Острога и Подгорице

Сегединска српска месна заједница и Српска самоуправа тог града, организовале су путовање поводом 200 година од подизања Другог српског устанка. Маршрута је проширена одласком у Црну Гору, где су поклоници посетили манастире Свете Тројице у Пљевљима, Острог и Морача, као и Саборни храм Христовог Васкрсења у Подгорици

Срби из Сегедина сваке године настоје да се упознају са лепотама и вредностима културно-историјских и верских споменика у Србији, а овога пута су се на њиховој мапи нашле и неке знаменитости у Црној Гори. Поред Сегединаца, на пут су кренули и житељи Печуја, Помаза, Калаза, Геда, Будимпеште, Чипа, Батање, Новог Сентивана и Деске.

Првог дана путовања боравили су у Такову, где је подигнут Други српски устанак. У музеју у Такову кустос је представио сталну поставку „Други српски устанак и Српска револуција 1804–1839". Од посебног значаја је део поставке која чува остатке најзнаменитијег храста у Србији. Тај храст био је сведок коначних договора о избијању Другог српског устанка на Цвети 2015. године.

Са аспекта историје уметности, највећи значај има слика Паје Јовановића „Таковски устанак" из 1898. године. Димензије ове слике су 256 x 168 центиметара, а представљала је Краљевину Србију на Светској изложби у Паризу 1900. године. У склопу музејског комплекса налази се и Црква Светог Ђорђа, једна од најстаријих цркава брвнара у Србији. У овој цркви су се на Цвети 1815. године, након што је Милош Обреновић подигао устанак, причестили окупљени устаници и заклели се на верност Милошу Обреновићу.

После Такова, пут је водио ка Златибору, где је организован смештај. Другог дана планирана је посета манастиру Свете Тројице у Пљевљима, а затим су путници наставили путовање ка манастиру Острог. Посебан доживљај је био прелазак преко моста на Ђурђевића Тари.

У манастиру Острог, после службе, гости су обишли комплекс Горњег манастира и цркве Воздвижења Часног крста, у којој се налазе мошти Светог Василија Острошког. Смештај је организован у бунгаловима, у подножју Острога.

Трећег дана, у Подгорици је уследила посета Саборној цркви Васкрсења Христовог, која је главни и највећи православни храм у главном граду Црне Горе. Ова црква је новијег датума. Градња је започела 9. августа 1993. године, у близини остатака Цркве Светих Апостола, која је била метох Манастира Хиландара из времена Краља Милутина поред Вазнесењске цркве. По завршетку централне куполе, постављен је и златни крст 18. новембра 1999. године.

Пут је настављен ка манастиру Морача, једном од најмонументалнијих српских средњовековних споменика Црне Горе. Подигнут је на десној обали Мораче, у проширеном делу кањона, у општини Колашин. Морачки храм је 1252. године подигао Стефан, син краља Вукана, а унук Немањин, што се спомиње у натпису на надвратнику западног портала. У вечерњим часовима путници су стигли на Златибор, где су и преноћили.

Следећег дана, при повратку, посетили су Народни музеј у Чачку и сталну поставку која се налази у конаку Јована Обреновића. Наспрам музеја, налази се Саборни храм Вазнесења Господњег, некадашњи манастир Богородица Градачка. Не зна се тачна година оснивања храма, али се претпоставља да је изграђен између 1179. и 1190. године.

У повратку је било времена и за обилазак манастира Преображење и Благовештење у Овчарско-кабларској клисури.

У недељу су, стигавши у Београд, путници посетили Храм Светог Саве на Врачару. Било је интересантно видети како се из године у годину обогаћује унутрашњост ове предивне богомоље. Општи је утисак да су сви задовољни оним што је виђено на овом путовању, јер је било много величанствених места која ће свима, свакако, остати у сећању.

Борис Бекић

ОСТРОГ – КАО ИСКЛЕСАН У СТЕНАМА

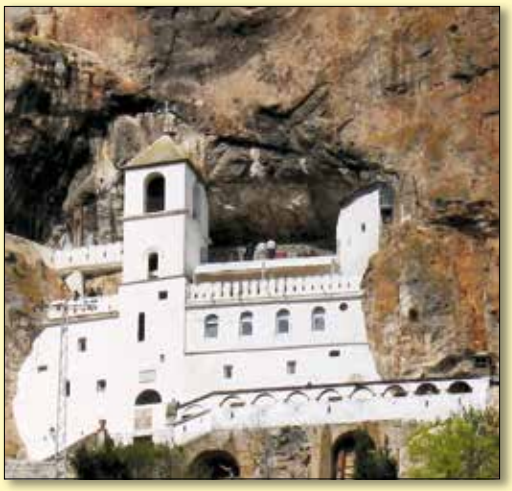

Манастир Острог налази се у планинском масиву Острошких греда, између Даниловграда и Никшића. Као исклесана у стени, лежи једна од највећих српских светиња, која чува мошти Светог Василија Острошког чудотворца. Комплекс чине два манастира, сазидана у различитим историјским епохама. Горњи манастир је старији и чине га црква посвећена Ваведењу Пресвете Богородице у којој почива целебно светитељево тело и црква Воздвижења Часног крста. Подигао га је сам Свети Василије 1665. године, а фрескама га је украсио знаменити мајстор Радул, 1667. године. Доњи манастир подигао је острошки архимандрит Јосиф 1820. године, по благослову митрополита Светог Петра Цетињског. Централни део манастирског круга краси саборни храм, посвећен Светој Тројици. На заравни изнад Доњег манастира 2004. године подигнута је црква посвећена Светом мученику Станку у којој се налазе и његове мошти.

ОДАЛИ ПОШТУ ТАНАСКУ РАЈИЋУ

У близини Чачка налази се брдо Љубић, где се 1815. године одиграла једна од најзначајнијих битака против Турака, у којој је јуначки погинуо Танаско Рајић, бранећи српске топове од Турака. У бици је учествовало 1500 Срба и око 5000 Турака. У бици је погинуо и заповедник турске војске Имшир-паша, а српска војска се после Танаскове погибије консолидовала и добила бој, након чега су се Турци повукли у Чачак. Данас се на том месту налази меморијални комплекс, са спомеником великом српском јунаку, израђеном у облику високог обелиска на постољу, који је украшен бронзаним фризом са представом Танаска Рајића како гине, бранећи топ. У непосредној близини се налази и Црква Светог кнеза Лазара, чија градња је започела 2006. године, а освећена је 2013. године.